

IKASLEAREN GIDA:

EBOLUZIOA ETA
JOKABIDEA

IKASTURTEA:

2014-2015

TITULAZIOA: PSIKOLOGIAKO GRADUA

IKASTEGIA: PSIKOLOGIA FAKULTATEA

IKASTURTEA: 2014-2015

IKASLEAREN GIDA

1. IRAKASGAIAREN OINARRIZKO DATUAK

IZENA: EBOLUZIOA ETA JOKABIDEA

KODEA: 25073

IKASTURTEA: 2014-2015

Irakasgai mota= D

(D=adarreko oinarrizkoa; S=beste adar batzuetako oinarrizkoa; Y=gradu amaierako proiektua; O=nahitaezkoa edo P=hautazkoa)

ECTS kredituak: 6

MAILA: 1

LAUHILEKOA: lehenengoa

Aurretiko baldintzak:

Aholkuak:

2. IRAKASLEEN OINARRIZKO DATUAK

IZEN ABIZENAK: Eduardo Fano Ardanaz

IKASTEGIA/SAILA: Psikologia / Oinarrizko prozesu psikologikoen eta euren garapena

ARLOA: Psikobiologia

BULEGO ZK.:3E5

POSTA E.: eduardo.fano@ehu.es

TEL.: 943-01.57.32

IZEN ABIZENAK: Aitziber Azurmendi Imaz (Irakasgaiaren koordinatzailea)

IKASTEGIA/SAILA: Psikologia / Oinarrizko prozesu psikologikoen eta euren garapena

ARLOA: Psikobiologia

BULEGO ZK.: 3D7

POSTA E.: aitziber.azurmendi@ehu.es

TEL.: 943-01.57.13

3. IRAKASGAIAREN GAITASUN ZEHATZAK ETA ZEHARKAKOAK

Gaitasunaren zk.:	Gaitasunak
1	Gizakiaren ikasketa ikuspegi ebolutibo batetik egin ahal izateko Eboluzio Teoriaren funtsezko oinarriak ezagutzea.
2	Jokaeraren azterketan, herentzia biologikoaren eragina kontutan hartu ahal izateko, genetikaren funtsezko oinarriak, kasu eta ariketen ebazpenaz lagundurik, ezagutzea.
3	Testuen irakurketak, euren sintetizatze lanak, bai eta hauen azalpen eta eztabaidak lagunduta, jokaeraren ikasketa eboluzionistaren hurbilketa nagusienak eta hauetatik eratortzen diren ereduak bereizi ahal izatea
4	Giza jokaera, beste talde taxonomikoen jokaerarekiko alderatzearen argitan aztertu ahal izatea.
5	Giza jokaeraren alderdi nagusienak aztertzea, analisi lanabes modura Eboluzioaren Teoria erabiliaz, informazioaren bilaketa eta kudeaketa bitarteko.
G010	Informazio- eta dokumentazio- iturrietatik abiatuta, psikologiarekin zerikusia duen informazioa modu kritikoan bilatzeko, kudeatzeko, aztertze eta laburtzeko gai izatea.
G011	Modu egokian komunikatzeko gai izatea, ahoz nahiz idatziz.
G013	Ikasketa- gaitasunak lortzea, ikaskuntza autonomoa egiteko gai izateko.

4. PROGRAMA

4.1. TEORIAKO PROGRAMA GARATUA

- Jokaeraren azterketa eboluzionistari sarrera. Ikuspegi historikoa eta hurbilketa nagusiak.
 - Kontzeptu-eremua.
 - Jokaeraren ikasketa eboluzionistaren ikuspegi historiko bat.
 - Giza-jokabideari hurbiltze eboluzionista: egungo ikuskerak.
 - Metodoak.
- Genetika.
 - Genetika Mendeliarra.
 - Herentziaren teoria kromosomikoa eta ugalketaren mekanismo genetikoak.
 - Sexuaren Genetika.
 - Transmisio motak.
 - Asaldura kromosomikoak eta giza-jokaera.
 - Jokaeraren Genetika.
- Eboluzioaren Mekanismoak eta Jokaeraren Eboluzioa.
 - Aldagarritasun genetikoak eta hautespen naturala, mekanika ebolutiboaren ardatz.
 - Funtzio eta eraginkortasun biologikoaren kontzeptuak.
 - Espeziazioa.
 - Jokaeraren Filogenia.

3.5 Joko Teoria eta Estrategia Ebolutiboki Egonkorak.
3.6. Optimizazio ereduak.

4. Hominizazioaren prozesu biologikoak. Primateen ordena eta giza espeziearen eboluzioa.
 - 4.1. Primateen Ordena.
 - 4.2. Primateen Ezaugarriak.
 - 4.3. Hominidoen leinu ebolutiboaren historia.
 - 4.4. Hominizazio prozesu biologikoak.
5. Antolakuntza soziala eta prosozialitatearen eboluzioa.
 - 5.1. Primateen antolakuntza sozialaren ezaugarri bereizgarri batzuk.
 - 5.2. Pongidoen antolakuntza soziala.
 - 5.3. Eboluzio soziala gizakiongan.
 - 5.4. Prosozialitatearen erroak.
 - 5.5. Kooperazioaren eboluzioa gizakiongan.
6. Talde bizitzarako egokitzapenak.
 - 6.1. Garunaren eta adimenaren eboluzioa.
 - 6.2. Kognizioa gizaki ez diren primateengan.
 - 6.3. Elkarraldatze sozialerako egokitzapen kognitiboak.
 - 6.4. Giza-adimenaren eremu kognitiboak.
7. Komunikazioa.
 - 7.1. Animalien komunikazioa.
 - 7.2. Gizakion espresioaren unibertsalen ikasketa.
 - 7.3. Komunikazio ez berbala gizakiongan.
 - 7.4. Gizakion hizkuntza.
8. Ugalketa, bikoteratze estrategia eta bizitza historia.
 - 8.1. Ugalketa sistemak eta sexuaren eboluzioa.
 - 8.2. Hautespen sexuala.
 - 8.3. Ikuspegi alderatua.
 - 8.4. Loturen sorrera eta desegitea.
 - 8.5. Bikotearen aukeratzea gizakiongan.
 - 8.6. Bizitza-historia strategiak.
9. Jokaera agonistikoa.
 - 9.1. Agresioa gizaki ez diren animaliengan.
 - 9.2. Agresioa gizakiongan: sailkapena eta funtzioa.
 - 9.3. Agresioaren psikobiologia.
 - 9.4. Azterketa ontogenetikoa.
 - 9.5. Ezberdintasun sexualak.
10. Nahasketa psikologikoen azterketa eboluzionista.
 - 10.1. Eboluzioa eta eritasuna.
 - 10.2. Psikopatologia: ikuskera eboluzionista.
 - 10.3. Animalia ereduak psikopatologian.
 - 10.4. Zenbait nahasketaren azterketa eboluzionista.

4.2. PRAKTIKETAKO PROGRAMA

Praktikekin lortu ahal izango den puntuazio maximoa **30 puntutakoa** izango da, eta nota teorikoari gehituko zaio baldin eta gutxienez **12 puntu** lortzen badira bertan. Ebaluaketa bi erataraino egin ahal izango da (aukeran): era jarraian edo eta azken azterketan. Ebaluaketa jarraian, bi txosten burutu beharko dira, bat bakarka burutu beharrekoa eta bestea taldeka. Banakako txostenarekin 16 puntu lortu ahal izango dira gehienez eta taldeko txostenarekin 6. 30 puntutara iristeko falta diren beste 8 puntuak azterketa finalean praktiketan landutako informazioari buruzko galderei erantzunez lortu ahal izango dira.

Gela praktikak: Bi saio izango dira, bakoitza bi ordutakoa. Saio hauetan dokumental ezberdinak ikusiko dira, eta bertan azaltzen diren aspektu garrantzitsuenak eztabaidatuko dira gelan (*irakasgaiaren 3. eta 4. gaitasunak, ikasturteko G006 eta G007. gaitasunak*).

Ordenagailu praktikak: Lau saio izango dira, bakoitza ordu betekoa. Praktika hauek, sarean dagoen eta irakasgaiaren jorratuko diren gai ezberdinen informazio fidagarriaren bilaketan oinarrituko da (*irakasgaiaren 2. eta 5. gaitasunak, ikasturteko G006 eta G009. gaitasunak*). Praktika hauek ebalutatu ahal izateko, ikasleak oinarri genetikoaren duen nahaste bati buruzko txosten bat burutu beharko du taldeka. Praktika hauekin 6 puntua lortu ahal izango dira gehienez.

Tailer ez industrialak. 6 saio izango dira, non lau saioek bi orduko iraupena izango duten eta bi saioek ordubeteko iraupena izango duten. Bertan, irakasgaiaren jorratuko diren gai desberdinak landuko dira: Genetika, Hominizazioa, Komunikazioa eta Adimenaren Teoria, Jokaera sexuala eta Agresioa. Tailerretan, gai bakoitzaren alderdi esanguratsuenak eztabaidatuko dira eta ariketa desberdinak landuko dira (*irakasgaiaren 1, 2, 3 eta 4. Gaitasunak eta ikasturteko G006, G007 eta G009. gaitasunak*). Saio hauek probetxuzko gertatu daitezkeen, lehendik dagokion irakurgaiak irakurriak izan beharko dituzte ikasleak. Azterketa finalean saio hauetan landutako informazioari buruzko galderak egongo dira; hauei egoki erantzunez 8 puntu lortu ahal izango dira gehienez.

Mintegiak. Ordu beteko bi saio izango dira. Lehenengo saioan banakako txostena burutzeko beharrezkoa den informazioa landuko da eta bigarrenengo saioan ikasleek entregatutako txostenen balorazio orokor bat egingo da, hobetu beharreko atalei garrantzi berezia emanez.

Taldeko txostenarekin 6 puntu lortu ahal izango dira gehienez (eskatutako datan entregatzen bada). Ikasleek, hiru kideetako taldeetan, praktiketan landu diren tresnak erabiliz bilaketa bibliografiko bat burutu beharko dute, aurkitutako informazioa egoki laburtu eta zita eta erreferentzia bibliografikoak era egokian azaldu.

Banakako txostenarekin 16 puntu lortu ahal izango dira gehienez (beti ere adostutako datan entregatzen bada). Txostenean, irakasgaiaren 3 gai orokorretatik bat jorratuko da: Altruismoa, Jokaera sexuala edo Agresioa. Txostenean, jokaera hauen hausnarketa egingo da, gutxienez, bi ikuspegi ezberdin (ontogenetikoki, filogenetikoki, funtzionalki eta kausalki), eta 4 erreferentzi bibliografikotan oinarrituz (*irakasgaiaren 1, 4, eta 5. gaitasunak eta ikasturteko G006, G007 eta G009. gaitasunak*).

Txostena egiteko gida:

- a) Gehienezko luzapena 3 orrialde.
- b) Paperaren tamaina: A4.
- c) Hizki mota eta tamaina: 12 puntutako Arial testu arruntean. Izenburuen eta azpi-izenburuen hizki mota eta tamaina ikasleek aukeratu uzten da.
- d) Margenak: 2 cm goiko eta behekoetan, eta eskuineko eta ezkerrekoetan 3 cm.
- e) Lerro tarteak: 1,5 lerro.
- f) Lehen orrialdea: lanaren aurkezpen orrialdean, hau da lehen orrialdean, honako informazioa azalduko da: izenburua, ikaslearen izen-abizenak, irakasgaiaren izenata, taldea, ikasturtea eta irakaslearen izena

4.3.-PRAKTIKEN IHARDUERA EGUTEGIA (*)

1 ASTEA	OP 1 (1h)
2 ASTEA	OP 2 (1h)
3 ASTEA	OP 3 (1h)
4 ASTEA	Ikerketa psikologikoan erabiltzen diren datu base nagusiak ezagutu. Lortutako bibliografia datu baseetan gordetzen ikasi (EndNote) eta norberaren lanetan erreferentzia bibliografikoak egoki idazten ikasi (APA arauen arabera).
5 ASTEA	TA 1 (1h) Genetikako ariketak.
6 ASTEA	OP 4 (1h) Aurreko saioetan ikasitakoa txosten batetan azaldu oinarri genetikoaren duen nahaste psikologiko bati buruzko 3 erreferentzia bibliografiko lortuz.
7 ASTEA	M 1 (1h) LAU ANALISI MAILEI buruzko irakurgai baten eztabaida.
8 ASTEA	TA 2 (1h) Genetikako ariketak.
9 ASTEA	GP 1 (2h) GENETIKA-INGURUNEA eztabaidari buruz dokumental bat ikusi eta honekin loturiko irakurgaiei buruzko eztabaida.
10 ASTEA	TA 3 (2h) HOMINIZAZIOAREN inguruko irakurgaiei buruzko eztabaida.
11 ASTEA	TA 4 (2h) KOMUNIKAZIOA eta ADIMENAREN TEORIARI buruzko irakurgaien eztabaida.
12 ASTEA	GP 2 (2h) ALTRUISMOAREN inguruko dokumental bat ikusi eta honekin loturiko irakurgaiei buruzko eztabaida.
13 ASTEA	M2 (1h): Banakako txostenen analisisa. TA 5 (2h): JOKABIDE SEXUALARI buruzko irakurgaien eztabaida.
14 ASTEA	
15 ASTEA	TA 6 (2h) AGRESIOAREN inguruko irakurgaien eztabaida.

(*) Iharduera egutegi hau zertxobait eraldatua gera daiteke ikasturteko egutegiaren arabera.

5. EBALUAZIO SISTEMA (TEORIRAKO ETA PRAKTIKETARAKO)

Ikasle orok, Urtarrilean izango den azken azterketara aurkezteko eskubidea dauka.

Irakasgaiaren ebaluaketa bi zatitan banatzen da: alderdi teorikoa eta praktikoa. Lehen zatiaren ebaluaketa (**eduki teorikoak, irakasgaiaren 1, 2 eta 4 gaitasunak**), aukera anitzeko proba bat izango da, test moduko azterketa bat, alegia. Galdera bakoitzak hiru aukera izango ditu, bakarra izango da zuzena eta gaizki erantzundako galderek, galdera bakoitzaren balioaren heren bat kenduko diote puntuazio totalari. Zati honetan gaitegi teorikoaren gai bakoitzak izango duen pisua galdera kopurua- gaiaren garrantziarekiko eta gaia azaltzeko erabili diren klase-orduekiko proportzionala izango da. Zati honetan lortu ahal izango den puntuazio maximoa 70 puntutakoa izango da.

Edozein ikaslek izango du irakasgaiaren eduki teorikoen zatikako azterketara boluntarioki aurkezteko aukera. Zatikako azterketan %70 baino gutxiago lortzen duten ikasleek, azken azterketan gaitegi osoari buruzko azterketa egingo dute. Edozein kasutan, nota igotzeko asmoa duten ikasleek gainditutako zatira berriro aurkez daitezke azkeneko azterketan, baina kontutan izan beharko dute, kasu honetan, azkeneko azterketan lortutako nota definitiboa izango dela, nahiz eta zatikako azterketan lortutakoa baino txikiagoa izan.

Eduki praktikoei dagokien nota (bigarren zatia, ikus gidaren 6. puntua), azken azterketako zati praktikoen bitartez gain, froga ezberdinak burutuz eta praktiketako txostena garaian entregatuz lortu ahal izango da. Galdeketa eta txostenaren bidez edota azterketako zati praktikoen bidez gehienez 30 puntu lortu ahal izango dira.

Bi zatietan lortutako puntuazioen batura egiteko, derrigorrezkoa izango da, gutxienez zati bakoitzean %40ko puntuazioa lortzea.

Ebaluazioan kontuan izango da zeharkako gaitasunen eskuratze maila.

IRAKASGAI HONETAN, ASKI IZANGO DA ETSAMINARA EZ AGERTZEA, DEIALDIARI UKO EGITEKO.

6. DOKUMENTAZIOA/BIBLIOGRAFIA

OINARRIZKOA:

- Barret, L., Dunbar, R. y Lycett, J. (2002). Human evolutionary psychology. New York: Palgrave. Sig. 159.922 HUM
- Bartrés, I. y Redolar, D. (eds.) (2008). Bases genéticas de la conducta. Barcelona: Editorial UOC. Sig. 575 BAS
- Boyd, R. y Silk, J.B. (2001). Cómo evolucionaron los humanos. Barcelona: Ariel. Sig. 572.17.4
- Breed, M.D. y Moore, J. (2011). Animal behavior. San Diego: Academic Press/Elsevier. Sig. 591.5 ANI
- Buss, D.M. (2011). Evolutionary psychology: The new science of the mind. Boston: Allyn and Bacon. Sig. 159.922 EVO
- Carranza, J. (ed.)(1994). Etología. Introducción a la ciencia del comportamiento. Cáceres: Universidad de Extremadura. Sig. 591.5
- Colmenares, F. (ed.) (1996). Etología, Psicología Comparada y Comportamiento Animal. Madrid: Síntesis. Sig. 591.5 ETO
- Crawford, C. y Krebs, D. (eds.)(2008). Foundations of evolutionary psychology. New York: Lawrence Erlbaum. Sig. 159.922 FOU
- Eibl-Eibesfeldt, I. (1993). Biología del comportamiento humano. Manual de Etología Humana. Madrid: Alianza. Sig. 159.91 EIB
- Maier, R. (2001). Comportamiento animal. Un enfoque evolutivo y ecológico. Madrid: McGraw-Hill.. Sig. 591.5 COM
- Papini, M.R. Psicología comparada. Evolución y desarrollo del comportamiento. Bogotá: Manual Moderno. Sig. 159.929 PSI
- Peláez, F. y Veá, J. (eds.)(1997). Etología. Bases biológicas de la conducta animal y humana. Madrid: Pirámide. Sig. 591.5
- Slater, P.J.B. (2000). El comportamiento animal. Madrid: Cambridge University Press
- Soler, M. (2009). Adaptación del comportamiento: comprendiendo al animal humano. Madrid. Síntesis.
- Workman, L. y Reader, W. (2008). Evolutionary psychology. An introduction. Cambridge: Cambridge University Press. Sig. 159.922 EVO-A2

OSAGARRIA:

- Alcock, J. (2001). Animal behavior. Sunderland, MA: Sinauer Associates. Sig. 591.5 ANI
- Axelrod, R. (1986). La evolución de la cooperación. Madrid, Alianza. Sig. 316.47
- Brüne, M. (2008). Textbook of evolutionary psychiatry: the origins of psychopathology. Oxford: Oxford University Press. Sig. 616.89 TEX
- Buss, D.M. (2004). La evolución del deseo. Estrategias del emparejamiento humano. Madrid, Alianza. Sig. 392.6 EVO
- Coppens, Y. y Picq, P. (eds.) (2004). Los orígenes de la humanidad I. De la aparición de la vida al hombre moderno. Madrid: Espasa. Sig. 572.1/.4 ORI/I
- Dunbar, R.I.M. y Barret, L. (ed.) (2007). The Oxford handbook of evolutionary psychology. Oxford: Oxford University Press. Sig. 159.922 OXF
- Fisher, E.H. (1994). Anatomía del amor. Historia natural del adulterio, la monogamia y el divorcio. Barcelona, Anagrama. Sig. 392.6 FIS
- García Leal, A. (2005). La conjura de los machos. Una visión evolucionista de la sexualidad humana. Barcelona: Tusquets. Sig. 613.88 CON
- Goodenough, J., McGuire, B. y Wallace, R. (2001). Perspectives on animal behavior. New York: WW. Norton and Company. Sig. 591.5 PER
- Guillén-Salazar, F. (ed.)(2005). Existo, luego pienso. Los primates y la evolución de la inteligencia. Madrid: Ateles. Sig. 591.51 EXI
- Montagner, H. (1988). L'enfant et la communication. Paris, Stock/Laurence Pernod. Sig. 159.922.7
- Pinker, S. (2003). La tabla rasa. La negación moderna de la naturaleza humana. Barcelona: Piadós. Sig. 159.922.3 TAB
- Ridley, M. (2004). Qué nos hace humanos. Madrid, Taurus. Sig. 159.922.3 QUE

- Sanjuán, J. y Cela Conde, C.J. (eds.) (2005). La profecía de Darwin: Del origen de la mente a la Psicopatología. Barcelona. Ars Medica. Sig. 159.922 PRO
- Simpson, J.A. y Kenrick, D.T. (eds.) (1997). Evolutionary social psychology. Mahwah, NJ, Lawrence Erlbaum. Sig. 316.1 EVO
- Smuts, B. y cols. (eds.) (1986). Primate societies. Chicago, University of Chicago Press. Sig. 599.8 PRI
- Soler, M. (ed.). La evolución. La base de la biología. Granada. Proyecto Sur de Ediciones. Sig. 575.8 EVO
- Tobeña, A. (2001). Anatomía de la agresividad humana. De la violencia infantil al belicismo. Barcelona, Galaxia Gutenberg. Sig. 159.943 ANA
- Westneat, D.F. y Fox, C.W. (eds.) (2010). Evolutionary behavioral ecology. Oxford: Oxford University Press. Sig. 591.51 EVO
- Tobeña, A. (2001). Anatomía de la agresividad humana. De la violencia infantil al belicismo. Barcelona, Galaxia Gutenberg. Sig. 159.943 ANA
- Wilson, E.O. (1980). Sobre la naturaleza humana. México, Fondo de Cultura Económica. Sig. 572 PLOGER, B. eta YASUKAWA, K. (2003) Exploring animal behaviour in laboratory and field, San Diego: Academic Press.

INTERNETeko BALIABIDEAK:

- International Society for Human Ethology: <http://evolution.anthro.univie.ac.at/ishe/>
- Sociedad Española de Primatología: <http://www.uam.es/otros/ape/>
- Sociedad Española de Etología: <http://webs.uvigo.es/c04/webc04/etologia/index.html>

7. TUTORETZEN ORDUTEGIA:

Tutoretza ordutegia honako baliabide edo plataformetan aurki daiteke:

- eGela plataforma.
- GAUR.